

Shapol Kader

Mannen als goden

Onderstaande boekbespreking, gevolgd door een gesprek met de auteur, werd ons aangeboden door de negentienjarige Koerdische studente Shapol Kader. Hoewel het boek niet is vertaald, vonden wij de thematiek als metafoor van de sterk patriarchale cultuur van het Midden-Oosten belangwekkend en passend bij *Roodkoper*. — *Redactie*

Sherzad Hassan en zijn novelle *Hassar en mijn vaders honden*

Sherzad Hassan is een Koerdische schrijver, in 1953 geboren in Hawler (een van de Koerdische provincies in Irak). Hij woont nu in Sulaimanya waar hij voor Unicef werkt. Hij heeft tot nu toe tientallen romans en korte verhalen gepubliceerd, studeerde Engelse taal en literatuur in Bagdad, was enkele jaren docent Engels en vertaalt Engelse boeken in het Koerdisch. Hij is vader van drie dochters.

Wat *Hassar en mijn vaders honden* vooral anders maakt dan andere boeken van Sherzad, is het decor en de achtergrond van het verhaal. *Hassar* is een oud Koerdisch woord voor een heel groot huis waarin tientallen gezinnen wonen. De vader is de baas en de Hassaristen, de Hassar-bewoners kunnen niet zonder hem. Hoewel ze hem haten en weten dat hij een dictator is, voelen zij zich veilig bij hem. Ze zijn gewend aan zijn gescheld en gespuug, ze kunnen er niet buiten. De Hassaristen vervloeken de vader, ze willen weg maar durven niet zonder hem. Zonder hem zijn ze niets.

De oudste broer vertelt het verhaal van de moord op de vader. Direct en indirect probeert hij ons duidelijk maken dat het leven met de vader een hel was en dat het na zijn dood ingewikkelder werd. Het bleek een illusie te denken dat het na hem beter zou worden.

Ik hoor wat ze doen. Hun gegil, gehuil, hun woorden verdoven me. Ik hoor ze schelden, smeken. Ze slaan op hun borsten, trekken aan hun haren, krabben hun nek en hun magere wangen. Ik hoor ze snikken. Hun schreeuw doet mijn oren bloeden als een open wond. Wie herkent niet de schreeuw van zijn moeder en zusters? Ik herkende hem al voordat ik werd geboren. Een voortdurend gehuil, steeds op het punt om opnieuw los te barsten...

Elke nacht hoorde ik het. Een verzonken gehuil, dat door kieren van hun donkere ramen en dichte deuren bij mij binnen drong...

Ik schaamde me voor het gehuil van mijn eenzame

zusters en probeerde mijn duimen zo hard ik maar kan tegen mijn oren te drukken... Die stemmen van mijn zusters, ik ben er kapot van.

Hassar en mijn vaders honden is een kritiek op een hele manier van leven, van 'Zijn': op een geschiedenis en de cultuur waarin de vrouw, namens God, wordt uitgebuit en de man zijn goddelijke rol speelt. Sherzad ziet achter alle heilige boeken die mannelijke god en in *Hassar* beschrijft hij de lange geschiedenis van de slavernij van de kinderen die maar moeten werken, niet mogen trouwen en het huis verlaten. Ze moeten blijven om vaders Hassar uit te bouwen. En hij komt telkens met een nieuwe vrouw aanzetten en kent zijn eigen kinderen niet eens allemaal. Hij zegt:

Als ik er niet was, zou deze Hassar allang afgebroken zijn. Jullie zijn nog te jong om het leven te begrijpen. Pas als jullie ouder worden, zullen jullie begrijpen hoeveel ik van jullie houd.

Mijn gescheld en gespuug zijn niet voor niets. Pas als ik dood ben, zullen jullie beseffen wat ik voor jullie betekende. Ik ben de enige die weet wat goed en wat slecht voor jullie is. Gelovigen hebben niet te vragen waarom God hen hongerig en dorstig maakt of waarom het hier koud is en daar warm. Zo moet een kind ook zijn... Gehoorzamen en geen vragen stellen...

De dochters worden besneden. De oudste broer waagt het tegen de moeders te zeggen dat het niet mag gebeuren. Maar de moeders zeggen dat hij niets van de *sharia* – de islamitische religieuze wet – afweet.

Wat zijn mijn zusters deerniswekkend, alle zusters uit mijn eigen moeder en ook die uit de andere. Wat een verdriet en schaamte op die avond toen alle moeders, om de beurt, de benen van hun dochters spreidden. De oudste van hen pakte een oud scheermes, sneed met trillende hand... Toen leek de Hassar in te storten door het gegil en gehuil van mijn zusters.

Ik heb twee zusters in het kippenhok verstopt, één in de stal, nog twee anderen op het dak en de kleinste in de kast. Ik gaf haar een kus – ze moest haar klapperende tanden op elkaar houden om niet ontdekt te worden. Dat was het enige wat ik kon doen.

Ik zag ze vanuit een boom waarin ik mij tussen de tak-